Suomen luonnonsuojeluliitto

Eduskunnan talousvaliokunnalle 20.10.2021

Suomen luonnonsuojeluliiton lausunto asiassa HE 117/2021 vp laeiksi ydinvastuulain ja ydinvastuulain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Suomen luonnonsuojeluliitto toteaa, että ydinonnettomuuksien riskit ovat pahimmillaan hyvin suuria. Säteilyn lisäksi haitat voivat olla kemiallisia, ja ne voivat levitä tuulen lisäksi pinta- ja pohjavesienkin kautta hyvinkin laajalle. Onnettomuuksien kustannukset voivat kohota useisiin kymmeniin miljardeihin euroihin, kuten Fukushimassa. Haitat voivat olla myös hyvin pitkäaikaisia. Ne voivat olla myös luontovahinkoja, joiden korvaamiseen tulisi sisällyttää myös ennallistamisvaatimus.

Aiheuttajaperiaatteen mukaisesti toiminnanharjoittajan on vastattava riskeistään vakuuksilla ja vakuutuksilla. Tässä suhteessa esitetty energiaa tuottavien ydinvoimaloiden vastuumäärän korotus on paikallaan. Tämän tulee koskea myös ns. pienydinvoimaloita. Teollisuusalueillakin ne voivat johtaa lähellä sijaitsevien tehtaiden sulkemiseen, joista jokaisen rakentaminen voi maksaa useita kymmeniä tai jopa satoja miljoonia euroja.

Vakavassa onnettomuudessa esitetty 1,2 miljardia euroa ei riitä – eikä myöskään yhdenkään ydinlaitoksen haltijan omaisuus. Tällaisessa tilanteessa vahinko uhkaa kaatua moninkertaisesti veronmaksajien, haitankärsijöiden ja ympäristön niskaan. Tämä ei ole oikein eikä kohtuullista. Jatkotyössä tulee pohtia vakuuksien ja vakuutusten korottamista sekä toissijaisia vastuita myös toimialakohtaisilla rahastoilla tms.

Yksi korkeariskisten toimialojen vajaisiin vakuuksiin ja vakuutuksiin liittyvä oikeuskysymys on se, että voivatko ne olla myös kilpailun kannalta epäreiluja ja epäsuoria valtiontukia. Ne voivat toimia esimerkiksi uusiutuvan energian kehittämistä vastaan. Tätä asiaa ei ole HE:ssä vielä pohdittu ja sitä on syytä selvittää.

Hallituksen esityksessä ei myöskään ole perusteltu miksi valtion on syytä tukea ydinvastuulain mukaista toimintaa ottamalla vastuu ydinvoimatoiminnasta, johon ei ole saatavissa takuita vapailta markkinoilta. Perusteluissa todetaan vain, että " perustuslain 82 §:n 2 momentin mukaan valtiontakaus ja valtiontakuu voidaan antaa eduskunnan suostumuksen nojalla. Valtiontakauksella tarkoitetaan perustuslain 82 §:ää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan sitoutumista vastuuseen toisen velasta." Valtion velanottoa toisenpuolesta ei ole kuitenkaan perusteltu millään välttämättömillä yleiseen erityisen tärkeään tarpeeseen perustuvilla syillä. Käytännössä valtion vakuussääntely

olisi tukimuoto ns. pienydinvoimalalaitoksille ennen kuin edes yhtään kyseistä voimalaitosta on kaupallisessa toiminnassa.

Valtionvakuus vääristäisi markkinaehtoisesti toimivia energiantuotantomarkkinoita, heikentämällä uusiutuvien energiamuotojen kilpailukykyä suhteessa valtion tukemaan pienydinvoimatuotantoon ja lisäisi valtion vastuita merkittävästi pitkällä aikavälillä ilman perusteellista selvitystä vastuiden välttämättömyydestä.

Lisätietoja

- ympäristöjuristi Matti Kattainen, puhelin 044 7785 013, matti.kattainen@sll.fi